

היבטים לשוניים בפרשת אמר עז

דקדוקי קריאה בפרשת אמר, בהפטרה ובראשון של בהר

ב לְשֹׂאָרוֹ: להיזהר מהבלעת האל"ף. לא לְשֹׂרוֹ! עם זאת השי"ן בשוא נח
ג וּלְאַחֲתָו: כאן הוי"ו בשוא והלמ"ד בפתח ¹ , העמדה קלה בלמ"ד למנוע הבלעת האל"ף החטופה
ד לֹא יִטְמָא בְּעַל בְּעַמּוֹ: מוטעם מרכא-טפחא, מונח-אתנחתא, אין לקרוא 'לא-יטמא בעל, בעמיו'.
וּלְהַחֲלוֹ: הטעמה כפולה: מאיילא ² בה"א וסו"פ בלמ"ד
ו וְהָיוּ קָדְשׁ: טעם נסוג אחור לה"א
ז מֵאִשָּׁה: יש להקפיד על קריאת המפיק להבדילו מה'אשה', ללא מפיק, המוזכרת מוקדם יותר בפסוק
ט תַּחֲלֶ: התי"ו בצירי ולא בקמץ
י עַל-רֹאשׁוֹ שָׁמָן: התיבה הראשונה מוטעמת במונח לגרמיה ³
יג אִשָּׁה בְּבִתּוּלָהָ: הבי"ת הראשונה רפה על אף שהיה מקום לחשוב שיש כאן דין צבותות ⁴
כא יח שָׁרוּעַ: שין שמאלית
כא כ אֹו תִבֶּלֶל בְּעֵינָיו: טעם טפחא בתיבת אֹו
כא כד מְקַדְּשִׁי: השי"ן בפתח
כב ב וַיִּנָּזְרוּ: הוא"ו בשווא נע
כב ג הַקְּדָשִׁים: כאשר הקו"ף דגושה עקב ה"א הידיעה (וכן בַּקְּדָשִׁים) הקו"ף בחטף קמץ ונקראת (במבטא הישראלי) כחולם. במילה קְדָשִׁים ללא ה"א הידיעה, הקו"ף בקמץ רחב ונקראת כפתח
כב ד יֹאכֹל: הכ"ף מנוקדת בפתח ולא בצירי
כב ו וְטִמְאָה: הטי"ת בקמץ גדול והמ"ם בשווא נע
כב ח לְטִמְאָה-בָּהּ: הטי"ת בקמץ קטן והמ"ם בשווא נח
כב י לֹא-יֹאכֹל קָדְשׁ: טעם נסוג אחור ליר"ד, גם בהמשך הפסוק וכן הדבר בפס' יא, יד
כב יג וְשָׂבָה: הטעם בבי"ת מלרע
כב טז וְהִשְׁיֵאוּ: שין שמאלית. בַּאֲכָלָם: האל"ף בקמץ קטן
כב יט לְרֹצְנֵיכֶם: אתנח בראש הפסוק ללא הכנה של טיפחא לפניו. אין לעשות ניגון טיפחא בהברת הצד"י
כב כא יְהִי־בֹו: דגש חזק בבי"ת מדין דחיק
כב כד וּבְאַרְצְכֶם: הבית בשוא נח
כב כה מְשַׁחֲתֶם: המ"ם בקמץ קטן
כב לג וְנִקְדַּשְׁתִּי: הטעם בתי"ו מלרע

¹ בפרשת נזיר במדבר ו ז: וּלְאַחֲתָו וי"ו שרוקה ולמ"ד בשווא נח.

² אין זה טעם מפסיק אלא טעם מחבר על אף היותו כטפחא מצד צורתו

³ עפ"י ספר "טעמי המקרא" מאת הרב ברויאר, עמ' 66.

⁴ שתי אותיות בגד"כפת בראש מילה ומאותו מוצא (לא כל צירוף!) כשלפניו תיבה המסתיימת בהברה פתוחה ומוטעמת בטעם מחבר, כגון 'ותתפשוהו בבגדו' או 'ואכבדה בפרעה'. אך דין זה מתקיים רק כאשר הראשונה מבין השתיים מנוקדת בשווא נע וכאן הבי"ת מנוקדת בחירק. יש ספרים שהשתבשו בזה.

כג ב דָּבָר: ארבע פעמים מופיעה התיבה 'דבר' לאורך קריאה זו: שתי הפעמים הראשונות מוטעם בגרשיים ושתי הפעמים האחרונות בתביר. **מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ**: הטעם לא נסוג, ולכן מקום הטעם באל"ף. וכן בהמשך הפרשה.

כג ג תַּעֲשֶׂה: העמדה קלה בת"ו שלא יישמע כפתח

כג יז מְמוֹשְׁבֵיכֶם: טעם קדמא מעל הבי"ת, ככלל, תיבה זו תמיד תבוא בהטעמה משנית בהברת הבי"ת. **תִּבְיָאוּ**: דגש חזק באל"ף. **שְׁתִּים**: בחלק מהדפוסים מוטעם בטעם יתיב ובחלקם בפשטא. גרסת היתביב עיקר

כג כב וּבְקִצְרָם: הבי"ת בשווא נח למרות הגעיה בוי"ו. **לַעֲנִי**: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

כג כז בְּעֶשְׂרֹה: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגול המורה על מיודע

כג ל וְהֶאֱבֹדְתִי: הטעם בת"ו מלרע, העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת האל"ף שלאחריה

כג לב שְׁבִתְכֶם: הת"ו בשוא נע

כג לח שְׁבִתָּהּ ה' וּמִלְבֹּד מִתְּנוּתֵיכֶם וּמִלְבֹּד... וּמִלְבֹּד כָּל-נְדִבְתֵיכֶם אֲשֶׁר תִּתְּנוּ: כל הדגושות בתוך המילה בשוא נע

כג לט בְּאַסְפָּכֶם: האל"ף בקמץ קטן

כד א וִיקָחוּ: הוא"ו בשווא נע. **לְהַעֲלֹת**: העמדה קלה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה

כד ג לְפָרְכָת: הלמ"ד בשווא נע, יש להיזהר מהפסוק הדומה בספר שמות (פרשת תצווה)

כד ה וְאַפִּיתָ: במלרע!

כד י יִשְׂרָאֵלִית: הרי"ש בשווא נע, כן הדבר בהמשך

כד יד אֶת-הַמִּקְלָל: המ"ם בשוא נע⁵

כד טז בְּנִקְבוֹ-שֵׁם: הנר"ן בקמץ קטן, והבי"ת השנייה רפויה

כד יט יַעֲשֶׂה לִּי: טעם נסוג אחור לעי"ן ולכן גם דגש חזק בלמ"ד

כד כ יִנָּתֵן בִּי: טעם נסוג אחור לנר"ן

כד כב מְשַׁפֵּט אֶחָד: הפ"א בפתח

הפסרת אמור יחזקאל מד:

טו הַלְוִיִּם: אין געיא בה"א והלמ"ד אחריה בשווא נח. **לְשִׁרְתָּנִי**: השי"ן בקמץ רחב והרי"ש בשוא נע, כן הדבר בפסוק הבא

יט וּבִצְאָתָם: הבי"ת בשוא נח. **בְּלִשְׁכָת**: השי"ן בשוא נח על אף הגעיא שלפניה והכ"ף הרפויה שלאחריה

כב וְהֶאֱלַמְנָה אֲשֶׁר תִּהְיֶה אֱלִמְנָה מִכָּהֶן יִקָּחוּ: למרות שאין הטעמים מורים אחרת, יש להקפיד על הפרדת בין אֱלִמְנָה ל-מִכָּהֶן ולהימנע שיבוש הכתובים

כה לְטִמְאָה: הטי"ת בקמץ קטן והמ"ם בשוא נח

⁵ בכת"י בחטף פתח להדגיש את הנעת השווא. וכן בפסוק כג.

ל כָּל-בְּנוֹי כָּל: טעם נסוג אחור לכ"ף הראשונה. וְכָל-תְּרוֹמַת כָּל: טעם נסוג אחור לר"ש. לְהַנִּיחַ: הה"א בקמץ והנ"ן רפויה

ראשון של בהר:

כה ו לְאֶכְלָה: האל"ף בקמץ קטן. לֶךְ וּלְעִבְדֶּךָ וּלְאַמְתֶּךָ: טעם טפחא בתיבת לֶךְ. וּלְשִׁכְיֶךָ: געיה בכ"ף, הר"ש בשווא נע, יש לקרוא: וּלְשִׁכְיֶךָ. דין דומה בנוגע לתיבה הבאה: וּלְתוֹשִׁבְיֶךָ
כה ז וּלְבִהֶמְתֶּךָ: במתיגה זקף (דרבן)
כה ט בְּעֶשְׂוֹר: העמדה קלה בב"ת להדגשת הסגול המורה על מיועד

קדמותה של מצוות יום הכיפורים: עיון בשיטתו של ר' דויד צבי הופמן⁶ עו"ד יוסי ברכיה דפי בר-אילן אמור תש"ע

בפרק כ"ג בפרשתנו מובאים דיני החגים ומועדי ישראל – שבת, שלושת הרגלים (לרבות ספירת העומר שבין פסח לשבועות), ראש השנה (להלן ר"ה) ויום הכיפורים (להלן יוה"כ). דיני החגים נזכרים בתורה בכמה מקומות:

- א. שמות י"ב – דין קרבן פסח, החיוב לאכול מצה ואיסור אכילת חמץ ומחמצת בפסח.
- ב. שמות כ"ג – דיני שלושת הרגלים בקצרה וחובת העלייה לרגל.
- ג. שמות ל"ד – דינים נוספים של שלושת הרגלים, והרחבה של מצוות העלייה לרגל. מצוות פטר רחם הוצמדה לחג הפסח, ומצוינת חובת השביתה ביום השבת.
- ד. ויקרא ט"ז – עבודת יוה"כ וציון מועדו של החג.
- ה. ויקרא כ"ג – כנזכר לעיל.
- ו. במדבר כ"ח-כ"ט – השלמה של דיני החגים. בפרקים אלו מצוינים בעיקר דיני קרבנות המוספים בשבתות, בראש חודש ובחגים.
- ז. דברים ט"ז – חזרה על ציוני שלושת הרגלים (והעלייה לרגל) לרבות ספירת העומר (ללא אזכור ר"ה ויוה"כ).

עיון ברשימה זו מורה שר"ה ויוה"כ לא נזכרו בחומש 'שמות' כלל. מועדים אלו נזכרו לראשונה בחומש 'ויקרא' וחזרו ונשנו בחומש 'במדבר' אך נעלמו שוב בציוני על המועדים בחומש 'דברים'.

מה פשר אי הזכרת הציוויים על ר"ה ויוה"כ ב'שמות' וב'דברים', ומתי צוינו על מועדים אלה לראשונה? האם בסני, אלא שהם נכתבו רק ב'ויקרא', או שמא ניתנו מצוות אלו לראשונה באוהל מועד, על פי מקומם בספר 'ויקרא'?

אברבנאל (שמ' ל"ד) דן באי הזכרת ר"ה ויוה"כ בחומש 'שמות'. הוא סבור שב'שמות' וב'דברים' צוו רק שלושת הרגלים כיוון שיש בהם חובת העלייה לרגל. שלושת הרגלים (וגם שבת ומצוות פטר רחם המוזכרים כאמור בשמות ל"ד) נועדו להזכיר את חסד היציאה ממצרים ואת חסד הבאת עם ישראל לארץ ישראל. פסח, מצוות פטר רחם (לזכר הצלת בכורי ישראל במכת הבכורות) ושבת מסמלים את היציאה ממצרים. שבועות וסוכות שבבסיסם הם חגים חקלאיים "יורו על היותם יושבים בארץ הנבחרת", ולפיכך "התבאר מזה למה הזהיר כאן על המועדים ולמה לא זכר בכללם יום תרועה ויום כיפורים". אברבנאל אינו דן בשאלה אימתי צוינו על ר"ה ויוה"כ.

שיטת רד"צ הופמן⁷

⁶ חי בין תר"ג לתרפ"א. היה ממנהיגי יהדות גרמניה לפני כמאה וחמשים שנה וממעצבי שיטת "תורה עם דרך ארץ". עסק בחקר התלמוד, בהוראתו ובפסיקת ההלכה אך נודע בעיקר בזכות פירושו למקרא, שבהם נלחם במסקנותיה של בקורת המקרא בימיו, תוך כדי שימוש בכלים מדעיים.

⁷ פירושו לויקרא (חלק ב') עמ' פו-פט, קעו-קצ.

רד"צ הופמן כיוון חלק גדול מפירושו להתמודדות עם ביקורת המקרא שהציבה אתגר לא פשוט לשלומי אמוני ישראל ואילצה אותם להתמודד עם מסקנותיה. לטענת מבקרי המקרא, ר"ה ויוה"כ הם חגים מאוחרים שלא היו ידועים ל"עורך" "שמות" ו'דברים', ואילו "עורך" 'ויקרא' לא הכיר את מצוות העלייה לרגל שאינה נזכרת בו כלל. רד"צ הופמן טורח לבאר את קדמותו של ציווי יוה"כ (וממילא גם של מצוות ר"ה הנזכרת בויקרא כ"ג בצמוד ליוה"כ). לדעתו, הציווי על יוה"כ ניתן בסיני, ב-40 הימים הראשונים לשהיית משה בהר. מכאן שהמצוות בויקרא כ"ג ניתנו לאחר המצוות בשמות ל"ד, ובוודאי לפני הכתוב בויקרא ט"ז (הציווי על עבודת יוה"כ). ציווי זה ניתן לאחר מות בני אהרון, משמע שניתן באוהל מועד, היינו בשנה השנייה:

הנה כי כן קבענו, כי הפרשה בשמות כ"ג לא זו בלבד שהיא קודמת לויקרא כ"ג, אלא שגם ששמות כ"ג הוא יסודו של החוק שלפנינו כאן (ויק' כ"ג), ורק בהסתמכו על שמות כ"ג, לא הזכיר כאן העלייה לרגל. וכשם שוודאי הוא, שהחוק המצומצם של המועדים... (שמ' כ"ג) קדם לויקרא כ"ג, כך אנחנו מחליטים בוודאות שהחזרה על ספר הברית, היינו שמות ל"ד: יח-כה, באה לאחר שניתן ויקרא כ"ג, בעלות משה רבנו בפעם השנייה על הר סיני, ואילו החוק שלפנינו יש להניח בוודאות כמעט גמורה, שניתן בארבעים הימים הראשונים.

להלן הראיות של רד"צ הופמן להקדמת האמור בויקרא כ"ג לעלייתו הראשונה של משה רבנו להר סיני:

א. ויקרא כ"ג קודם לויקרא ט"ז

רד"צ הופמן יוצא מהנחה שאם לפנינו שני מקורות הדנים באותה מצווה, כאשר מקור אחד מזכיר את המצווה וגם את העונש בגין הפרתה, ומקור אחר מזכיר את המצווה ללא העונש, משמע שהמקור הכולל את העונש הוא הקדום. המקור המאוחר אינו מוצא צורך לחזור על העונש, אלא נסמך על המקור הקדום.

נדגים את העיקרון הזה: בשמות י"ב ניתן הציווי על פסח מצרים ועל איסור אכילת חמץ. התורה נוקבת שם בעונשו של האוכל חמץ – כרת (שם: יט). אבל בציווי על הפסח בויקרא כ"ג לא נזכר האיסור על אכילת חמץ ולא העונש על הפרתו. מכאן ששמות י"ב קודם לויקרא כ"ג⁸. והנה בציווי על יוה"כ בויקרא כג: כט-ל מפרטת התורה את עונשו של מי שלא יתענה ביוה"כ ושל מי שיעשה מלאכה בו – שניהם בכרת. אולם בציווי על מלאכת יוה"כ בויקרא ט"ז התורה מזכירה את החובה להתענות ואת האיסור שלא לעשות מלאכה (ט), אך לא מזכירה בצמוד לזה כל עונש למפרים את הציוויים. על פי העיקרון שהתווה לעיל ברור שויקרא כ"ג קודם בזמן ציווי לויקרא ט"ז.

ב. מצוות יום הכיפורים צוותה בסיני

לאחר שהוכח שהציווי בויקרא כ"ג קדם לזה שבויקרא ט"ז (שניתן בוודאי באוהל מועד, היינו בתחילת השנה השנייה), יש לברר מתי בדיוק ניתנו הציוויים (בייחוד מצוות יוה"כ)? בויקרא כ"ה, שלפי כותרתו (פס' א) דן במצוות השמיטה שניתנה בהר סיני, מצוין בפסוק ט' בעניין מצוות היובל: "וְהָעֶבֶרֶתְ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ, בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אֲרָצְכֶם". מכאן ראייה חד משמעית שמצוות יוה"כ ניתנה כבר בסיני.

וגם זאת: בשמות כג: טז מכונה חג השבועות "חג הקציר בְּכוּרֵי מַעֲשִׂיךְ", ואילו בשמות לד: כב כתוב: "וְחַג הַשְּׁבִיעִי תַעֲשֶׂה לְךָ בְּכוּרֵי קִצִּיר חֲטִיִּם". הכינוי "חג השבועות" מכוון ללא כל ספק למצוות ספירת העומר שנמשכת שבועה שבועות. והלוא מצווה זו צוינה רק בויקרא כ"ג? ! לכן מכאן ראייה לקדמות המצווה (ולכל פרק כ"ג בויקרא) ולכך שמשנה נצטווה עליה בסיני⁹.

⁸ רד"צ הופמן מביא ראיות נוספות המראות על קדימותו בזמן של הציווי בשמ' י"ב לזה שבויק' כג: א - א) חודש ניסן נקרא בויק' החדש הראשון, ותשרי – החדש השביעי. התורה אינה מבארת מדוע, והדבר יתבאר רק לאור שמ' י"ב, שבו מכונה ניסן "ראש החדשים"; (ב) בויק' כג: ח נזכר קרבן הפסח באופן כללי (והקרבן אֶשָּׁה לה). אי פירוט מהות הקרבן יובן רק לאור ההרחבה בפירוט דיני הקרבן בשמ' י"ב.

⁹ על רקע זה יובן הקשר בין "בְּכוּרֵי קִצִּיר חֲטִיִּם" של שמ' ל"ד להזכרת הביכורים בויק' כ"ג. אבל "מצוות בְּכוּרֵי מַעֲשִׂיךְ" (שמ' כג: טז), היא סתמית ובתלי מפורטת, כדברי רד"צ הופמן בדף פ"ח.

האם מצוות יוה"כ ניתנה ב-40 הימים הראשונים לשהיית משה בהר, או ב-40 הימים השלישיים? לכאורה אין לדעת בוודאות על מועד הציווי, אולם ברור שמקורו בסיני¹⁰.

ג. מצוות יוה"כ צוותה ב-40 ימים הראשונים של משה בהר סיני

רד"צ הופמן ממשיך ומוכיח, כאמור, שהציווי על יוה"כ ניתן ב-40 הימים הראשונים: בפרשת 'תצווה', בעניין מזבח הקטורת, כתוב: **"וְכָפַר אֶת־הַזֶּהָרֹן עַל קִרְנֹתָיו אֶחָת בְּשָׁנָה מִדֶּם חֹטֵאת הַכֹּהֲנִים אֶחָת בְּשָׁנָה יִכָּפֵר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם קֹדֶשׁ קֳדָשִׁים הוּא לַה'**" (שם' ל: י). ציווי זה ניתן ב-40 הימים הראשונים של משה בהר סיני¹¹, והוא מזכיר במפורש את חטאת הכיפורים. מכאן ראייה לקדמות הציווי.

אכן, במקור זה לא נזכר מועדו המדויק של יוה"כ, אך הקשר אליו ברור וחד משמעי. חלק חשוב מעבודת יום זה היה קשור במזבח הקטורת (טז: יח-יט), וכך נזכר בשמות ל'. "אחת בשנה" מכוון אף הוא לעבודת יוה"כ¹².

ד. ראיות נוספות

1. רמז למצוות יוה"כ מוצא רד"צ הופמן בשם "כפורת" – המכסה שכיסה את ארון הברית¹³, והלוא על הכפורת נעשתה העבודה החשובה ביותר ביום זה¹⁴. הקשר בין "כפורת" ל"כיפורים" בולט ביותר.

2. רד"צ הופמן מציין הוכחה נוספת להיות כל מצוות התורה בעניין החגים והמועדים חלק מתפיסה אחת כוללת ולא מקורות שונים שאוחדו בתקופה מאוחרת. החגים ומועדי ישראל נעים סביב הספרה **שבע**. מקורה בבריאת העולם בשבעה ימים, ובציון מספר זה "ביע ישראל את הכרתו בה", שהוא בורא העולם ומקיימו וגם יודה שהוא הא-ל שבחר את עם ישראל לממלכת כהנים ושומר ומכלכל אותו בהשגחה פרטית" (דף קפ"ז). וכך: (1) השבת היא היום השביעי לשבוע, יום המוקדש לה' (2) השמיטה היא השנה **השביעית**, שבה עבודות הארץ מושבתות על מנת להודיע שהארץ שייכת לה' (3) שבע שמיטות מובילות לשנת החמישים, שנת היובל, ושנה זו **"מסדרת מחדש את קנין האומה כולה"** (שם). גם החגים נעים סביב הספרה שבע ו"כך יחדירו המועדים את ההכרה, ש-ה' הוא מנהיגו של עם ישראל ומכלכלו" (4) פסח הוא **שבעה ימים**; (5) סוכות הוא **שבעה ימים**; (6) ספירת העומר היא **שבעה** שבועות; (7) חגי תשרי הם בחודש **השביעי** (לניסן); (8) חג הסוכות חל **שבעה** חודשים אחרי פסח; (9) מספר ימי השבתון של חגי ישראל הוא **שבעה**: יומיים של פסח, שבועות, ר"ה¹⁵, יוה"כ, סוכות, שמיני עצרת. לפיכך מסכם רד"צ הופמן (קפז-קפח):

מספר השבעה של המועדים, שלהם אופי שבתון, מעיד שהם שייכים למערכת חוקים אחידה... ואם כך, ששנת היובל יחד עם יום הכיפורים וכל שאר המועדים, מהווים תכנית אחידה של פורקן, הרי בהכרח, שכולם ממחוקק אחד ניתנו ובזמן אחד נוצרו, ולא ייתכן, אפוא, שזה היה זמן אחר ולא זמנו של משה רבנו¹⁶.

¹⁰ עיינו בשיטות ראב"ע ורמב"ן לתחילת פרשת 'בהר' – ויק' כ"ה. ראב"ע סבור שמצוות אלו ניתנו ב-40 הימים הראשונים, ורמב"ן סבור שציוויים אלה ניתנו ב-40 הימים האחרונים דווקא.

¹¹ כשיטת רמב"ן (ויק' ח:ב; כה:א) שמותירה את סדר הפרשיות תרומה-פקודי כסדרן, מה שאין כן שיטת רש"י וספורנו (שם' לא: יח) המשנים את הסדר וממקמים את פרשת 'כי תשא' לפני 'תרומה' ותצוה.

¹² יודגש שמקור זה מוכיח שעקרונות עבודת יוה"כ אשר הוזכרו בויק' ט"ז ניתנו אף הם בסיני, אף שהציווי המפורט ניתן לבטח באוהל מועד (אחר מות בני אהרן).

¹³ ואשר הציווי על הקמתו ניתן בפרשת 'תרומה' – ב-40 הימים הראשונים לשיטת רד"צ הופמן.

¹⁴ על הכפורת העלו את הקטורת ("וכסה ענן הקטרת את הכפרת" – ויק' טז: יג). דם הפר הוזה פעם אחת על הכפורת ושבע פעמים לפני הכפורת, וכך נעשה בדם השעיר.

¹⁵ כזכור, על פי התורה ר"ה הוא יום אחד בלבד.

¹⁶ יש להניח שמצוות החגים נמסרה לבני ישראל עם ירידת משה מההר בפעם השלישית (שיטת הרמב"ן, רשב"ם לשם' ל"ד, ועמדת רד"צ הופמן בעמוד רט). כל המועדים רוכזו בחומש 'ויקרא' מסיבות עריכה וכחלק ממגמת חומש זה. לדעת רד"צ הופמן, החלק השני של 'ויקרא' (החל מפרק י"ט) הוא "ספר קדושה", ובו הציווי על הצורך להיטהר בחגי ישראל לקראת העלייה לרגל. כל הציוויים הם חלק ממערכת דיני הקדושה המיוחדים לעם ישראל.

הנוסח ומקורותיו. מקורות הר"מ ברויאר ז"ל בקביעת נוסח המקרא עבור דעת מקרא, ובהמשך: תנ"ך מוסד הרב קוק, חורב ותנ"ך ירושלים.

כא א אל-הכהנים: **לשש. כ"א. אל-הכהנים* : ב"נ** הערה 16* מפנה להערה 2 על א ה יש בל גם געיה קלה בכ"ף; ואילו הגעיה הכבדה שבה"א איננה ודאי גמור. מכל מקום שתי הגעיות האלה סותרות זו את זו וקשה להניח, שיד אחת הניחה את שתיהן. וראה גם את החילוף לקמן, כא א. הגעיות הכבדות כאן ושם הן יחידות במינן במשקל זה (בתיבה שאיננה בראש הפסוק); והשווה גם כ"א צ עמ' 109 (בסוף).

כא ח וקדשתו: ד. ומדשתו: ל. מ"ש; כ"א: לשש, מ"ש. כ"י: ד כאן ההכרעה הראשונה כונציה היא בניגוד ללניגורד וגם בניגוד למנחת שי. מנחת שי: **וְקִדְּשֵׁתוּ**: הקו"ף בלא קדמא. **וְקִדְּשֵׁתוּ**: כ"י: במאריך, לא בתביר. **[כ"י-אֶת-לָחֶם]**.

כא י **אֶשֶׁר-יוֹצֵק: ל. מ"ש. אשר-: ש** מנחת שי: **<אֶשֶׁר יוֹצֵק>** בספרי כ"י מדוייק" מספרד ושאר ארצות האל"ף בגעיא. ואדבר מזה בסוף 'מאמ' המאריך בס"ד תראנו משם. **[אֶשֶׁר-יוֹצֵק]**.

כא יב נזר: **לשש, מ"ש. נזר: ד** תלישא גדולה מפסיקה או קטנה מחברת? מנחת שי: **נֶזֶר**: תלישא בראש תיבה. **[נֶזֶר]**.

כאי ג **אִשָּׁה כְּבִתּוּלִיָּה: לשש, מ"ש. כְּבִתּוּלִיָּה: ד** בהערות לקורא מסומן כאן ללא דגש. ונוסף הסבר שכלל זה של דיגוש אחרי יהו"א בגלל אותיות דומות הוא רק כאשר האות הראשונה **[הבי"ת או הכ"ף כשהן אותיות שימוש]** בשווא ולא בתנועה. ולכן כאן יש חירק והבי"ת רפויה. מנחת-שי: **כְּבִתּוּלִיָּה: הבי"ת רפה**, דכלל שתי אותיות בג"ד כפ"ת זו אצל זו כשהם ממוצא אחת שהראשונה דגושה אעפ"י שהיא סמוכה לאותיות אחו"י אינו אלא כשתהיה נקודה בְּשָׂבָא, כמו **ט"ל** ירדנו בְּפֶרֶךְ. כן כתבו **"כל המדקדקי חוץ מבעל י"מ** מקנה אברהם שכת' אשה בבתוליה דגש. ודבריו צ"ע במקומן. ועיין **ט"מ"ש** בד"ה א' ז'. **[כְּבִתּוּלִיָּה]**.

כא כג **כ"י-מוס: לשד. כ"י: ש**

כב ב **מְקַדְּשֵׁי: לשש, מ"ש. מְקַדְּשֵׁי: ד** שוב סימון קמץ חטוף (קטן) בחטף=פתח. מנחת שי: **מְקַדְּשֵׁי**: הקו"ף בקמץ לבד. **52** **[מְקַדְּשֵׁי]**. הדברים נדונו כאן בעבר, עיין בהערה של בצר.

^י מאמ' המאריך: ביצר, הנוספות, עמ' 117.

^{טז} לא ירדנו בְּפֶרֶךְ: וי' כה נג.

^{יז} כל המדקדקי: כגון ערוגת הבושם, פרק ו, יז ע"א.

^{יח} מקנה אברהם: השער השני, קונט' ב, ג ע"ב.

^{יט} מ"ש: מ"ש ד"ה א ז כג ('היתה בבית').

⁵² ראה הערת נורצי לבר' כז יט ('וְאֶבְלָה') ואת הערתי שם, וכן תה' קיח יד ('עזי').

כב ג מִפֶּלֶל: **לשש. ב"נ.** מִפֶּלֶל: **ב"א** כאן ההכרעה היא כבן-נפתלי, אבל יתכן שהרשימות אינן מדויקות.

כב יב ובת-כהן: **שד.** ובת-כהן **ל**

כב כא **יהיה־בו: לשש, מ"ש.** **יהיה־בו: ד** מבחינת כללי ה'דחיק' צפוי כאן דגש. מנחת-שי: **יְהִי־בו:** חבי"ת דגושה. [יְהִי־בו].

כב כה כי: **לשד.** כי: **ש**

כג ב אשר: **לשש. ב"א.** אשר: **ב"נ**

כג ג **שבת שבתן: לשש, מ"ש.** **שבת: ד** הערה 17 זו אשגרה מן האמור בהמשך הפסוק: שבת הוא. מנחת שי: **שְׁבֶת:** בשופר הפוך. [שְׁבֶת].

כג ד אשר: **לשש. ב"א.** אשר: **ב"נ** בדומה לפס' ב.

כג יג בלולה בְּשֶׁמֶן: **לשש. מ"ש.** **בְּשֶׁמֶן: ד** ונציה שכת מחוק הריפוי אחרי יהו"א. מנחת שי: **בְּשֶׁמֶן:** חבי"ת רפה. [בְּשֶׁמֶן].

כג טז **ממחרת: לש.** ממחרת: **ש**

כג יז תְּבִיאָו: **לשש. מ"ש.** **מ"ג־ד. תביאו: ד** ונציה במסורה מציין את המקרים של אל"ף דגושה, אבל משום מה שכת להוסיף כאן את הדגש. מנחת-שי: **תְּבִיאָו:** חד מן ד' אל"פין דגושי בקריא' ע"פ **לח** המסורת, וסי' **לט** מסרתי בפ' ויחי מקץ. ועיין ג"כ **מ"ש** בפ' בראשית על פסוק ויהיו שניהם ערומים. [תְּבִיאָו]. משום מה מנוקדת האל"ף בחירק תחתיה בנוסף לניקוד השורק. **שְׁתִּים: ל, ב"א.** **שְׁתִּים: ש, ב"נ.** **שְׁתִּים: שד**

כג כ אתם: **לשד, רמ"ה, מ"ג־ש** כמ' כה ד. אותם¹⁸: **ש, מ"ק־ש** הערה 18

מסתבר ש**ש** ומ"ק־ש החליפו את הפסוק הזה בחברו כמ' ו כ. הרמ"ה מונה את ט"ל המלאים ומציין שבשאר כולם חסרים וי"ו.

הבכרים: ששד, רמ"ה, מ"ג־ש כמ' כה כו, **מ"ק־לש** שם. **הבכרים: ל** שתי מחלוקות¹⁷ כתיב.

¹⁸ חמסורת: מ"ג – ד על אתר.

¹⁹ מסרתי: מ"ש בר' מג כו ('ויבאו').

²⁰ מ"ש: מ"ש בר' ב כה ('ויחיו שניהם ערומים').

¹⁷ רבים של מחלוקת אינו מחלוקת, ורבים של פרוכת אינו פרוכות וכן הלאה.

כג כא **מושבתיכם: לשש. מ"ג.ד. מושבתיכם: ד** געיא או מרכא?

כג לב **שבתכם: לשש, ב"א. שבתכם: ב"נ**

כג לד **הסכות: לש, ש? מ"ש, מ"ג.שד בר' לג יז. הסכת: ד, מ"ג.ד¹⁹**

הערה 19 אין ספק שמ"ג זו היא משובשת; והשוה מ"ש.

מנחת-שי: **הסכות:** טעה ^{מח}המדפים ב' טעיות, ^{מז}ווגרם טעות גם לבעל ^{מח}מנחת כהן, הא' שכתבו חס' וא"ו, וזכ' ^{מח}שמס' עליו כלהון חסר' במ"ב זכ', ושקר ענה, כי בכל הספרי' הסכות מלא וא"ו תניינא, ומסור עליו כלהון מלאים במ"א, דהוא חג הסכת ^{מח}תעשה <לך> דסוף ראה. וכן העידו ^{מח}הרמ"ה, ^{מח}המאירי, ובעל שמן ששון. והמדפים נשתבש לפי שיש מסרה שאומרת, כל סכת, בסכת, מסכת, דאורית' חס' במ"ב, ^{מח}שם המקום סכות, כי בסכות ^{מח}הושבתי, ע"כ. והוא לא ידע כי מסרה זו, סכת, בסכת, מסכת, קא חשיב, הסכות לא קא חשיב, ע"כ לשון א"ת. וזכ' מוכח ^{מח}ממסורת דסוף ראה ובהדיא אמר' התם כל הסכות דאורית' מלא במ"א חס' ^{מח}חג הסכת תעשה לך שבעת ימים, ^{מח}זכמ"ש בריש פ' בשלח. [הסכות].

כג לח **נדבתיכם: ששד, רמ"ה, מ"ק-לששד כב יח. נדבתיכם: ל** לניגרד סותר את המסורה שלו.

כג מד **את-מועד: לש, ב"נ. את-: ש, ב"א, מ"ש** ההכרעה לטובת בן נפתלי בניגוד לבן-אשר ומנחת שי.
מנחת-שי: **את-מועד:** במאריך ובמקף. [את-מועד].

כד י **וינצו: לשש, מ"ש. וינצו²⁰: ד** ההטעמה מלעיל נראית בלתי אפשרית. הערה 20 מסתבר. שאין זה שיבוש: שהרי תיבה המוטעמת בפשטא מוטעמת לפעמים מלעיל בניגוד למקובל; והשוה: ויערו (דה"ב כד יא), בהשחחילי' (מ"ב ה יח) ועד: והשוה כא"צ כג. ד.
מנחת שי: **וינצו:** ⁵⁸ בכל ספרי' מדוייקי' כ"י מזרע, שיחוא בפשט האחרון לבד. וכן הוא בדפוס ישן. [וינצו].

כד טז **בנקבו-שם: לש, ב"א. בנקבו: שד. ב"נ**

^{מח}המדפים: ד.

^{מז}ווגרם טעות... מנחת כהן: הערת ביניים של נורצי בתוך דברי א"ת.

^{מח}מנחת כהן: על אתר.

^{מח}שמס' עליו: מ"ג - ד על אתר (ההערה הושמטה מדפוסים מאוחרים).

^{מח}תעשה לך: דב' טז יג.

^{מח}הרמ"ה: סכ"ד.

^{מח}המאירי: אמור פרשה יג, סט ע"א.

^{מח}שם המקום: בר' לג יז.

^{מח}הושבתי: וי' כג מג.

^{מח}ממסורת: מ"ג - ד דב' טז יג.

^{מח}חג הסכת: דב' טז יג.

^{מח}זכמ"ש: מ"ש שמו' יג כ ('מסכת').

⁵⁸ וי"ז 'וינצו' נוקדה בכ"י ל בפתח, אך בכ"י א טעה נורצי וניקד קמץ.

הפטרות אמור

יחזקאל מד יט וּבְצִאתָם: **אלק, מ"ש**. ובצאתם: **ד**
מנחת שי: ובצאתם - בתלשא.

מד כב **בתולת: אלק, מ"ג-א זכ' ט יז. בתולת: ד**
מנחת שי: כי אם בתולת - י"ם מלא דמלא וי"ם חסר וא"ו קדמה ומלא וא"ו תניינא ועיין במסורת
תילים מזמור קמ"ח:

מד כח **לנחלה: אל, מ"ש. לנחלה: ק?**; **ואחנה: אל. ואחנה: ד**
מנחת שי: להם לנחלה - בס"ס הלמ"ד בגעיא:

מד ל **בכורי כל: אלק, מ"ש. בכורי: ד** וכל-תרומת: **אלקד, מ"ש?**. וכל: **מ"ש?**
מנחת שי: בכורי - מלעיל שזקדמא בכ"ף; וכל - תרומת כל - חלוקים הספרים זה מזה ובקצתן
כתוב וכל תרומות כל וקא שכיחן ספרי טפי מן תלת מאה שנין דאית בהון פלוגתא חדא ועד
כען בדוכתא קיימא:
עיסותיכם: אלק. עיסותיכם: מ"ג-ש במ' טו כ. ד. עיסותיכם: מ"ש
מנחת-שי: עיסותיכם - הרבה חלוקים יש בספרים זהמסורת אומרת שזוא מלא דמלא:

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!
הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com
הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע
שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה
<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&p=272195#p272195&t=10317>

אם אתה מתעניין
בהבטים הלשוניים של התורה
(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')
אתה מוזמן להרשם (בחנם)
לקבלת דוא"ל בעושיאם לשוניים
franklashon@gmail.com בכתובת:

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכתבים ☺